

AINEVALDKOND „SOTSIAALAINED“

Sotsiaalainete ainevaldkonda kuuluvad järgmised ainekavad:

I kooliaste

- inimeseõpetus 2. ja 3. klass
- sotsiaalsed oskused 1. ja 2. klass

II kooliaste

- inimeseõpetus 5. ja 6. klass
- ühiskonnaõpetus 6. klass
- ajalugu 5. ja 6. klass
- sotsiaalsed oskused 4. klass
- koduloo uurimine 6. klass

Tundide arv klassiti.

Õppeaine	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Inimeseõpetus		1	1		1	1
Sotsiaalsed oskused	1	1		1		
Ühiskonnaõpetus				1		
Ajalugu					1	2
Koduloo uurimine					1	

Sotsiaalainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine

Sotsiaalainete valdkonna õppeainete õppimise kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi — teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise — kujundamisel on kandev roll õpetajal, kelle väärtushinnangud, suhtlemis- ja sotsiaalsed oskused loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevuse ning sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamist toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja ühiskonna jätkusuutliku arengu põhimõtteid ning nendest oma tegutsemises juhinduda toetavad ajalugu ja ühiskonna õpetus. Kõik sotsiaalsed süvendavad lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse. Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Oskus seista vastu kesksete normide rikkumisele ning sotsiaalse õigluse ja eri soost inimeste võrdse kohtlemise põhimõtete järgimine on üks õppekava üldeesmärke, mille kujundamisel on suurem rõhk ühiskonnaõpetusel ja inimeseõpetusel.

Enesemääratluspädevuse aluseks on suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme. Pädevuse kujundamist toetab peamiselt inimese õpetus, ent rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujundajana teisedki valdkonna õppeained.

Õpipädevus. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise plaanimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevus. Kõik valdkonna õppeained kujundavad suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust. Väljendusrikast keelt taotleavad kõik valdkonna õppeained.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Kõik valdkonna õppeained toetavad oskust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades. Õpitakse eristama sotsiaalteadusi loodusteadustest (sh mõistma nendes kasutatavate uurimismeetodite eripära). Õpitakse otsima teavet, kasutades tehnoloogilisi abivahendeid, ja tegema saadud teabe alusel tõenduspõhiseid otsuseid.

Ettevõtlikkuspädevus. Ennekõike ühiskonnaõpetus, kuid ka teised valdkonna õppeained õpetavad nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seadma eesmärged, genereerima ideid ning neid ellu viima. Aineõpetuse kaudu kujundatakse algatusvõimet ja vastutustunnet, et teha eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

Digipädevus. Kasutatakse digivahendeid teabe otsimiseks, kogumiseks ja esitamiseks. Kasutatakse saadud teavet ühiskonna probleemide üle arutlemiseks ja arvamuse avaldamiseks. Ollakse teadlikud kodanikuaktiivsuse väljendamise võimalustest erinevates suhtluskeskkondades ning osatakse kasutada e-teenuseid. Ollakse teadlikud digivahendite rakendamisega kaasneva võivatest terviseriskidest ja veebi turvalisusest.

Sotsiaalainete lõimingu rakendamise viisid

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lahtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Õpilane omandab tõhusad oskused ja valmisoleku ühiskonnaellu sekkuda ja olla edukas elukestvas õppes ja tööturul.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Kujundatakse oskust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste. Õpilasi juhatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tähtsustatakse teksti kriitilise analüüsi oskust, meediakirjaoskust, teabe hankimist, selle kriitilist hindamist, tööde vormistamist ning intellektuaalse omandi kaitset. Sotsiaalainete õppimise kaudu täiendatakse õpilaste teadmisi erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest. Õpilasi suunatakse märkama oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevusi ning neist lugu pidama. Juhatakse tähelepanu erinevate suhtluskeskkondade reeglitele ning ühiskondlikule mitmekesisusele, selgitatakse võõrkeelse algupäraste mõisteid, võõrkeeleoskust arendatakse ka lisamaterjali otsimisel ja mõistmisel.

Matemaatika. Kujundatakse järgmisi oskusi: ajaarvamine; ressursside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme seada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Loodusained. Õpitakse mõistma looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese arengut ja rahvastikuprotsesse; majanduse ressursse; ühiskonna jätkusuutlikku süstlikku tarbimist, üleilmastumist, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamist ja mõistmist ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamist.

Tehnoloogia. Käsitletavate teemade kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetilisel oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutada tehnovahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Kunstained. Käsitletakse Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemasid, iluhinnangute muutumist ajas; esteetilist arengut ja eneseteostuse võimalusi, rahvakultuuri ning loomingulist eneseväljendusoskust.

Kehaline kasvatus. Kujundatakse oskust mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendatakse sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

Läbivate teemade käsitlemine sotsiaalainetes

Elukestev õpe ja karjääri plaanimine. Kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on ühtis alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisele. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse hoiakuid, mida on õpilasele vaja tulevases tööelus. Õpilastele tutvustatakse sotsiaalvaldkonnaga enim seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi. Kujundatakse arusaama ühiskonnas toimuvate muutuste põhjustest ja tagajärgedest ning sellest, mil moel mõjutavad need õpilase valikuid ja tulevikku määravaid otsuseid. Erinevate õppetegevuste kaudu saavad õpilased ülevaate tööturu üldisest olukorrast ja tulevikuproгноosidest, tööõigusest, erinevatest töödest eri tegevusvaldkondade ameti- ja kutsealadel ning kasutada

seda infot nii tulevast õpitavat eriala valides kui ka pikemaajalist karjääri plaanides. Erinevaid ameteid ja elukutseid tutvustades pööratakse tähelepanu töö iseloomule, töökeskkonnale, töötingimustele ning vajalikele teadmistele, oskustele ja isiksuseomadustele. Õpe annab õpilasele teadmised sellest, et erinevate tööde tegemisel on erinevad nõuded ja töötingimused. Õpilast juhitakse analüüsima, millised on tema eeldused huvipakkuva töö tegemiseks sh sobiv tervises seisund, füüsiline vorm, füsioloogilised eeldused. Õpilane hakkab analüüsima oma võimeid, oskusi ja väärtusi ning seostama neid tulevase haridustee ja tööelu valikutega, koostades esmase karjääriplaani.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonnaja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatus tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele ning on kaasatud kohaliku kogukonda käsitlevate otsuste tegemisse.

Kultuuriline identiteet, Toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga müratud elupraktika eripärast nii ühiskonna ja terviku tasandil (rahvuskultuur) kui ka ühiskonna sees (regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jms kultuur; subkultuur ja vastukultuur) ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.

Teabe keskkond. Toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda ning suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida olenevalt oma eesmärkidest ning ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikast.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Tervis ja ohutus. Toetatakse õpilase kasvumist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.

Väärtused ja kõlblus. Toetatakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes mõistab üldnimikke ja ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja

väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

INIMESEÕPETS

2. klassi õpitulemused

TEEMA: MINA

Õpilane:

- 1) kirjeldab enda huvisid ja tegevusi;
- 2) põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda;
- 3) teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi.

Õppesisu

Mina. Minu erinevused teistest inimestest ja sarnasused nendega. Iga inimese väärtus. Sallivus. Viisakas käitumine.

Praktilised tööd:

- mõttekaardi koostamine;
- loovtöö: visuaalne pilt iseendast.

TEEMA: MINA JA TERVIS

Õpilane:

- 1) toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust;
- 2) nimetab mõningaid haiguste tunnuseid;
- 3) teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi.

Õppesisu

Tervis. Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine. Ravimid. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, liikumine ja sport. Abi saamise võimalused. Esmaabi.

Praktilised tööd:

- plakati koostamine teemal: tervislik eluviis;

- enda ajakasutuse analüüsi teostamine õpetaja juhendamisel.

TEEMA: MINA JA MINU PERE

Õpilane:

- 1) kirjeldab enda ja pereliikmete ülesandeid kodus, toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest;
- 2) toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas.

Õppesisu

Kodu. Koduarmastus. Perekond. Erinevad pered. Vanavanemad ja teised sugulased. Pereliikmete tegevus ja rollid. Vanemate ja teiste inimeste töö. Kodused tööd. Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne. Kodu traditsioonid.

Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond, Võõras ümbrus, võõraga kaasaminek. Ohud kodus ja koduümbruses.

Praktilised tööd:

- mõttekaardi koostamine: Minu õigused kohustused kodus, koolis ja lähiümbruses.

TEEMA: MINA JA EESTI

Õpilane:

- 1) leiab kaardilt Eesti ja kodukoha;
- 2) nimetab Eesti Vabariigi pealinna ja sünnipäeva;
- 3) teab, kes on Eesti Vabariigi president;
- 4) tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümbolikat
- 5) teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku;
- 6) võrdleb rahvakombeid minevikus ja tänapäeval, nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt;
- 7) toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest;
- 8) selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja.

Õppesisu

Eesti — minu kodumaa. Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid. Kodukoht: küla, vald, linn, maakond. Eesti pealinn. Eesti Vabariigi sünnipäev. Eesti president. Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid. Rahvakalendri tähtpäevad.

Praktilised tööd:

- õppekäik kodukoha olulistesse kohtadesse.

TEEMA: MINA: AEG JA ASJAD

Õpilane:

- 1) planeerib oma päeva ja nädalat terviseteadlikult;
- 2) toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus hakkama saada;
- 3) sõnastab enda õppimise eesmärged ja seostab neid enda huvidega;
- 4) seostab igapäevavalikuid tuleviku eesmärkidega.

Õppesisu

Aeg. Aja plaanimine. Oma tegevuse kavandamine. Täpsus, lubadused, vastutus ja ausus. Minu oma, tema oma, meie oma. Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.

Praktilised tööd:

- päeva- ja nädalakava koostamine;
- õpimapi sisseseadmine ja koostamine.

IDEID ÜHISÜRITUSTEKS II klassis

- kooli jõulupidu
- metsloomadele jõululaua katmine
- Eesti Vabariigi sünnipäeva tähistamine
- rahvakalendri tähtpäevade tähistamine (mardipäev, kadripäev, vastlapäev)

3. klassi õpitulemused

TEEMA: MINA

Õpilane:

- 1) põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda;
- 2) teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi;
- 3) nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi;
- 4) toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas.

Õppesisu

Mina. igäihe individuaalsus ja väärtuslikkus. Mina ja endasse suhtumine. Lapse õigused ja kohustused.

Praktilised tööd:

- mõistekaardi koosta mine;
- loovtöö: teemaga seotud plakat.

TEEMA: MINA JA TERVIS

Õpilane:

- 1) toob näiteid terviseriskidest ja teab kuidas püsida terve;
- 2) selgitab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi võimalusi, nt haav, kukkumine, ninaverejooks, põletus, putukapiste;
- 3) teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi.

Õppesisu

Vaimne ja füüsiline tervis. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, liikumine ja sport. Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras.

Praktilised tööd:

- probleemülesande lahendus paaris- ja rühmatöös:
- praktiliste tegevuste kaudu esmaabivõimaluste demonstreerimine.

TEEMA: MINA JA TEISED

Õpilane:

- 1) toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida;
- 2) põhjendab käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust;
- 3) demonstreerib õpituatsioonis üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist;
- 4) tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid;
- 5) kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist;
- 6) märkab liiklusohutlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning pakub lahendusi turvalisuse tagamiseks;
- 7) teab, et vägivaldal on eri vormid;
- 8) selgitab, mida vägivaldne käitumine võib endaga kaasa tuua;

- 9) teab abi saamise võimalusi inimväärikust alandava käitumise puhul, sh kiusamine ja vägivald;
- 10) demonstreerib õpituatsioonis abi saamise ja abistamise võimalusi vägivalda korral;
- 11) selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest hoolitsemise ja üksteise abistamise vajalikkust.

Õppesisu

Minu ja teiste vajadused. Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine. Ausus ja õiglus. Leppimine. Vabandust palumine ja vabandamine. Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine. Oskus panna end teise inimese Olukorda. Keeldumine kahjulikust tegevusest. Hea ja halb käitumine. Südametunnistus. Käitumisreeglid. Käitumise mõju ja tagajärjed. Liiklusreeglid. Mäng ja töö. Õppimine. Kohusetunne ja vastutus. Meeskonnatöö. Tööjaotus.

Praktilised tööd:

- juhtumianalüüsid;
- rollimängud teemaga seotud oskuste demonstreerimiseks;
- liiklusesituatsioonide praktiline lahendamine.

TEEMA: MINA: TEAVE JA ASJAD

Õpilane:

- 1) loetleb erinevaid teabeallikaid;
- 2) leiab infot erinevatest allikatest;
- 3) võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusväärsuse ja teabe Sisu väärtuse poolest;
- 4) kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte;
- 5) selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel;
- 6) teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine;
- 7) hoiab keskkonda, selgitab keskkonna hoidmise võimalusi, nt jäätmete vähendamine ja sorteerimine, vee ja energia tarbimine.

Õppesisu

Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine. Reklaami mõju. Turvaline käitumine meediakeskkonnas. Raha. Raha teenimine, kulutamine ja laenamine. Oma kulutuste plaanimine.

Praktilised tööd:

- töö erinevate teabeallikatega nende usaldusväärsuse hindamise eesmärgil;
- praktiline ülesanne digivahendite abil info leidmiseks.

IDEID PRKATILISTEKS TÖÖDEKS, LÕIMINGUKS, ÜRITUSTEKS III klass

- ühiste klassi- ja koolireeglite välja töötamine
- koostöötunnid sotsiaalpedagoogiga
- individuaalvestlused sotsiaalpedagoogiga
- jalgrattakool
- sõbranädala üritused
- prügi sorteerimine klassiruumides

5. klassi õpitulemused

TEEMA: TERVIS

Õpilane:

- 1) selgitab tervise tähendust ja seda mõjutavaid tegureid;
- 2) seostab peamisi tervisenäitajaid inimese tervisliku seisundiga (nt unekvaliteet, stress, kehatemperatuur, pulss, kehamassiindeks);
- 3) teab, et meedia saab mõjutada inimeste tervisekäitumist, toob näiteid;
- 4) selgitab meedia mõju inimese käitumisele ja suhetele;
- 5) mõistab vastutust oma sõnade ja tegude eest, sh sotsiaalmeedias.

Õppesisu

Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis. Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid. Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile. Pingete maandamise võimalused, Meedia osa tervisega seotud Otsustes.

Terviseteemalised veebilehed.

Praktilised tööd:

- oma pikkuse, kaalu, pulsi määramine.

TEEMA: TERVISLIK ELUVIIS

Õpilane:

- 1) toob näiteid tegevustest, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks, soodustavad kehalist aktiivsust ja tervislikku toitumist;
- 2) toob näiteid, kuidas meedia abil saab suurendada inimeste kehalist aktiivsust;
- 3) selgitab keha eest hoolitsemise vajalikkust.

Õppesisu

Tervisliku eluviisi komponendid. Tervislik toitumine. Tervisliku toitumise põhimõtted. Toitumist mõjutavad tegurid. Kehalise aktiivsuse vormid ja põhimõtted. Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. Uni.

Praktilised tööd:

- unepäeviku täitmine.

TEEMA: MURDEIGA JA KEHALISED MUUTUSED

Õpilane:

- 1) nimetab murdeas toimuvaid füüsilisi ja emotsionaalseid muutusi;
- 2) toob näiteid erinevast arengutempost murdeas.

Õppesisu

Murdeiga inimese elukaares. Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeas. Kehaliste muutuste erinev tempo murdeas. Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine. Suguline küpsus ja soojätkamine.

Praktilised tööd:

- juhtumite lahendamine rühmatöona.

TEEMA: TURVALISUS JA RISKIKÄITUMINE

Õpilane:

- 1) toob näiteid elu ja tervist ohustavatest teguritest ja teab, kuidas neid vältida, hoidub riskikäitumises;
- 2) selgitab, miks on normid, sh liikluseadus kohustuslik kõigile ning järgib neid;
- 3) toob näiteid meediaga seotud ohtudest;
- 4) teab, mis on autoriõigused ja et need on seadusega kaitstud, miks peab autoriõigusi järgima ja mida võib endaga kaasa tuua autoriõiguste eiramine;
- 5) otsib, leiab ja esitab usaldusväärsetest allikatest tervise teemalist infot, järgides autoriõigust;

- 6) kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele;
- 7) demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi.

Õppesisu

Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues. Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise valikud tehes; iseenda vastutus. Vahendatud suhtlemine. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides. Valikud ja vastutus seoses uimastitega. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele. Oskus öelda "ei".

Praktilised tööd:

- juhtumite arutelud;
- rollimängud.

TEEMA: HAIGUSED JA ESMAABI

Õpilane:

- 1) toob näiteid, kuidas enda käitumisega ennetada haigestumist;
- 2) demonstreerib õpituatsioonis esmaabivõtteid, teab, kust otsida vajaduse korral abi.

Õppesisu

Levinumad laste ja noorte haigused. Nakkus- ja mittenakkushaigused. Haigustest hoidumine. HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS. Esmaabi põhimõtted, Esmaabi erinevates olukordades. Käitumine õnnetusjuhtumi korral.

Praktilised tööd:

- praktilised ülesanded esmaabivõtete demonstreerimiseks.

IDEID LÕIMINGUKS, ÕPPEKÄIKUDEKS

- informaatika (turvaline käitumine internetis)
- eesti keel (autoriõigused)
- Eesti Tervishoiuuseumi külastus (teematund "Minu muutuv mina")

6. klassi õpitulemused

TEEMA: MINA JA SUHTLEMINE

Õpilane:

- 1) selgitab, kuidas enesehinnang kujuneb;
- 2) selgitab enda erinevate omaduste arendamise võimalusi;
- 3) mõistab oma võimalusi algatada ettevõtmisi ja toob näiteid ettevõtlikust tegutsemisest;
- 4) seostab ettevõtlikkust tulevase tööeluga.

Õppesisu

Enesse uskumine. Enesehinnang. Eneseanalüüs. Enese kontroll. Oma väärtuste selgitamine.

Praktilised tööd:

- praktilised harjutused teema põhjalikumaks mõistmiseks.

TEEMA: SUHTLEMINE TEISTEGA

Õpilane:

- 1) kirjeldab, millest suhtlemine koosneb;
- 2) eristab mitteverbaalseid ja verbaalseid suhtlemisvahendeid ning analüüsib nende vastastikuseid seoseid;
- 3) eristab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumisviiside mõju suhetele;
- 4) teab, mis on eelarvamused ja stereotüüpsed hoiakud, ja tunneb need ära;
- 5) toob näiteid eelarvamuste mõjust igapäevaelus;
- 6) toob näiteid, kuidas eelarvamused mõjutavad igapäevasuhtlust;
- 7) teab, et tal on õigus öelda „ei“, ja demonstreerib õpituatsioonis „ei“ ütlemist oma tervise kaitsel ja õiguste eest seismisel;
- 8) demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi;
- 9) toob näiteid turvalisest suhtlemisest igapäevaelus, sh internetis ning lahendab õpituatsioonis teemakohaseid probleeme,

Õppesisu

Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Aktiivne kuulamine. Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused. Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul.

Praktilised tööd:

- juhtumite lahendamine.

TEEMA: SUHTED TEISTEGA

Õpilane:

- 1) toob esile arengulisi individuaalseid erinevusi, mõistab inimeste erivajadusi;
- 2) toob näiteid hoolivast, ausast, õiglasest Ja vastutustundlikust käitumisest;
- 3) demonstreerib õpituatsioonis sotsiaalsete oskuste tõhusat kasutamist;
- 4) demonstreerib õpituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja suhteid tugevdavalt väljendada.

Õppesisu

Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö Ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus. Sõbrussuhted. Usaldus suhetes. Empaatiat. Vastutus suhetes. Kaaslaste mõju ja surve. Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikute iseärasused. Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.

Praktilised tööd:

- teemaga seotud rollimängud.

TEEMA: KONFLIKTID JA PROBLEEMILAHENDUS

Õpilane:

- 1) selgitab konflikti häid ja halbu külgi;
- 2) kirjeldab tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahendusviise;
- 3) valib õpituatsioonis konflikti lahendamiseks sobiva käitumisviisi;
- 4) näeb ühe probleemi lahendamise erinevaid võimalusi;
- 5) lahendab loovalt ja koostöiselt probleeme ja toob esile erinevate lahenduste eelised ning puudused;
- 6) kirjeldab, kuidas kaaslased võivad mõjutada otsustamist;

7) toob näiteid, milliste tagajärgedeni võivad erinevad otsused viia.

Õppesisu

Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades. Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel. Konfliktide olemus ja põhjused. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed.

Praktilised tööd:

- juhtumianalüüsid;
- teemakohased rolli- ja meeskonnamängud.

TEEMA: POSITIIVNE MÕTLEMINE

Õpilane:

- 1) toob näiteid enda positiivsete omaduste kohta;
- 2) märkab ja toob esile enda ning teiste positiivseid omadusi.

Õppesisu

Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine,

Praktilised tööd:

- loovtöö mina-pildi visuaalseks kujutamiseks.

IDEID ÜRITUSTEKS, LÕIMINGUKS

- õpetajate päeva eneseanalüüs
- koolilõpureisid
- kõik õppekäigud on seotud suhtlemise ja koostöö arendamisega.
- klassijuhatajatunnid
- individuaalsed vestlused sotsiaalpedagoogiga

AJALUGU

5. klassi õpitulemused

TEEMA: AJAARVAMINE JA AJALOOALLIKAD

Õpilane:

- 1) kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat jt;
- 2) paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid;
- 3) lahendab ajatelje abil ülesandeid;
- 4) teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid;
- 5) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- 6) kasutab perekonnavaloo uurimisel eritüübilisi allikaid.

Õppesisu

Ajaarvamisega seotud mõisted: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, ajatelg, Rooma number, araabia number. Ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Ajatelg.

Praktilised tööd:

- töö erinevate allikatega;
- ajajoone koostamine.

TEEMA: AJALOOSÜNDMUSED, AJALOOLISED ISIKUD JA ELUOLU

Õpilane:

- 1) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- 2) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;
- 3) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- 4) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas;
- 5) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat;
- 6) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- 7) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;

- 8) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus;
- 9) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- 10) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- 11) nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid;
- 12) toob näiteid ajaloomälestisest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised.

Õppesisu

Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas. Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas. Elu muinasajal. Eluolu keskajal. Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodi. Eluolu uusajal. Rahvuslik ärkamisaeg. Eesti iseseisvumine. Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel. Eesti ja Teine maailmasõda. Nõukogude aeg. Iseseisvuse taastamine. Mõisted: Vaarao, püramiid, tempel, jumalad, preester. Linnriik, demokraatia, ori, komöödia, tragöödia. Vabariik, ääremaa, Piibel, Evangeelium, jünger, kristlased. Koodeks, mosaiik, tseremoonia, Islam, moslemid. Koraan. Rüütel, rüütliturniir, raudsärk, loss. Suurvürst, varjaag. Ristisõjad. Kroonika. Liivimaa. Kroonimine. Meister, gild. Koloonia. Luteriusk. Keiser, bojaar. Revolutsioon, terror. Diktaator. President, osariik. Pseudonüüm. Esimene Maailmasõda. Kommunistlik ühiskond. Vabadussõda. Okupatsioon. Teine Maailmasõda. Sõjalised kuriteod, natsism, Kolhoos, isikukultus, Nõukogude Eesti, «metsvennad», deportatsioon. Balti kett, Laulev Revolutsioon, taasiseseisvumine.

Praktilised tööd:

- õppekäik kodukohaga seotud muinasaja asustusega tutvumiseks;
- õppekäik kodukohaga seotud kultuurimälestise juurde;
- keskaja temaatikaga seotud õppekäik;
- õppekäik: Vabaõhumuuseumi külastamine;
- töö ajalookaartidega;
- töö kontuurkaardiga;
- ajajoone koostamine;
- töö erinevate ajalooallikatega.

IDEID ÕPPEKÄIKUDEKS, ÜHISÜRITUSTEKS

- Koomiks (lõiming informaatikaga)
- Ajaloomuuseumi külastus

- Rebala keskus-muuseumi külastus
- Tartu rahu aastapäeva tähistamine Jõelähtme valla koolidega
- Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine
- Rebala keskus-muuseum

VÕTA

- matemaatikatunnis õpitud teadmised: kümnend, sajand, aastatuhat, Rooma number, araabia number

6. klassi õpitulemused

TEEMA: MUINASAEG

Õpilane:

- 1) teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut;
- 2) kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt;
- 3) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- 4) kasutab narratiivi loomisel ajaloo mõisteid asjakohases kontekstis;
- 5) teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjus;
- 6) teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust;
- 7) toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel.

Õppesisu

Muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Muinasaja arengujärgude üldiseloostus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine. Eesti muinasaja üldiseloostus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised — kalmed ja asulakohad — ning arheoloogilised leiud. Kodukoha inimasustus muinasajal.

Praktilised tööd:

- töö kaardiga;
- ajajoone koostamine;
- pildi analüüs;
- võrdleva tabeli koostamine;
- ideekaardi koostamine;
- õppekäik kooli või kodukoha ümbruses.

TEEMA: VANAD IDAMAAD

Õpilane:

- 1) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus;
- 2) nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust;
- 3) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- 4) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- 5) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- 6) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;
- 7) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas;
- 8) toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel.

Õppesisu

Vanaaja sisu ja üldiseloomustus: ajalised piirid, looduslikud Olud. Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Vaaraod Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon. Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku. Vana-India ja Vana-Hiina.

Praktilised tööd:

- töö kaardiga;
- ajajoone koostamine;
- pildi analüüs;
- võrdleva tabeli koostamine;
- ideekaardi koostamine.

TEEMA: VANA-KREEKA

Õpilane:

- 1) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- 2) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;
- 3) teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi;
- 4) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat;
- 5) toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised;

- 6) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- 7) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist;
- 8) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- 9) toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel.

Õppesisu

Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreet ja Mükeene kultuur. Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. Olümpiamängud. Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal.

Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.

Praktilised tööd:

- töö kaardiga;
- ajajoone koostamine;
- pildi analüüs;
- võrdleva tabeli koostamine;
- ideekaardi koostamine.

TEEMA: VANA-ROOMA

Õpilane:

- 1) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- 2) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- 3) paigutab ajateljele ajaloosündmusi, kasutades õigesti ajaühikuid, lahendab ajatelje abil ülesandeid;
- 4) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- 5) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonna;
- 6) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- 7) toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised;
- 8) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus;
- 9) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;

- 10) teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele;
- 11) toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel.

Õppesisu

Rooma riigi tekkimine, looduslikud Olud, kuningad. Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus. Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. Ristiusu teke, Uus Testament.

Praktilised tööd:

- töö kaardiga;
- ajajoone koostamine;
- pildi analüüs;
- võrdleva tabeli koostamine.

IDEID LÕIMINGUKS, ÕPPEKÄIKUDEKS, ÜHISÜRITUSTEKS

- Esitluse koostamine
- Ajaloolise isiku portreeterimine
- Plakati koostamine
- VÕTA matemaatikatunnis õpitud teadmised: kümnend, sajand, aastatuhat, Rooma number, araabia number
- VÕTA ühiskonnaõpetuses õpitud teadmised: kodanik, seadus, demokraatia, vabariik, kultuur, religioon

ÜHISKONNAÕPETUS

4. klassi õpitulemused

INIMESED MEIE ÜMBER, KOGUKONNAD; EUROOPA RIIGID JA RAHVAD; KULTUURILISED ERINEVUSED JA SALLIVUS

Õpilane:

- 1) teab Läänemere-äärseid riike ja näitab neid kaardilt;
- 2) esitab positiivseid ja negatiivseid näiteid riikidevahelisest koostööst või selle puudumisest;
- 3) tunneb ära ja toob näiteid kultuurikonfliktide ja kultuurilise diskrimineerimise kohta;
- 4) mõistab, et inimesed võivad näha maailma erinevalt;
- 5) toob näiteid erinevatest kultuurinähtustest, millega ta on kokku puutunud;
- 6) toob näiteid, milliste tunnuste põhjal saab inimene end kultuuriliselt määratleda.

Õppesisu

Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm). Sooline võrdõiguslikkus. Kultuur, religioon, võrdõiguslikkus ja sallivus. Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas, sõpruskond. Koolipere. Euroopa riigid, Eesti naaberriigid.

Praktilised tööd:

- töö erinevate kaardiga;
- võrdleva tabeli koostamine;
- ideekaardi koostamine.

VABATAHTLIK TEGEVUS: KODANIKUÜHENDUSED JA -ALGATUS, KOOSTÖÖ

Õpilased:

- 1) toob näiteid koostööst oma kogukonnas: kodanikuühendused ja -algatused, noorte organiseeritud koostöövormid;
- 2) loetleb kodukohas lahendamist vajavaid probleeme ja pakub neile lahendusi;
- 3) leiab eakohaseid võimalusi eneseteostuseks kogukonna liikmena.

Õppesisu

Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus. Noorteorganisatsioonid. Eakohased kodanikualgatuse võimalused. Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused.

Praktilised tööd:

- ideekaardi koostamine.

DEMOKRAATIA PÕHIMÕTTED JA SELLE TOIMIMINE.

KOOLIDEMOKRAATIA, LAPSE ÕIGUSED JA VÕIMALUSED OSALEDA POLIITIKAS

Õpilane:

- 1) nimetab inimõigusi ja selgitab nende olulisust;
- 2) nimetab lapse õigusi ja kohustusi, märkab laste õiguste rikkumist ja otsib vajaduse korral abi;
- 3) toob näiteid, kuidas inimeste õigused on seadusega kaitstud;
- 4) kaitseb seisukohta, et keegi ei ole seadustest kõrgemal;
- 5) kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis, selgitades õpilasesinduse rolli koolielu kujundamisel;
- 6) osaleb oma klassi otsustusprotsessides demokraatia põhimõtteid arvestades.

Õppesisu:

Rahva osalemine ühiskonna valitsemises: arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja saada valitud. Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus. Kohalik omavalitsus. Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon. Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne). Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses. Kooli sisekord (kodukord). Lapse õigused (õigus haridusele, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal.

Praktilised tööd:

- õppekäigud kohaliku omavalitsuse asutustesse.

TEEMA: ALLIKAD JA AUTORIÕIGUS

Õpilane:

- 1) leiab ja võrdleb erinevatest allikatest pärit infot;
- 2) selgitab fakti ja arvamuse erinevust, toob näiteid;
- 3) kasutab viitamist nõuetekohaselt.

Õppesisu

Allikas, arvamus, fakt. Allikate usaldusväärsus. Autoriõigused ja viitamine.

Praktilised tööd:

- töö erinevate allikatega (kaart, pilt, karikatuur, plakat, tekst sh dokument);
- referaadi koostamine

TEEMA: TÖÖ, PLANEERIMINE JA TARBIMINE

Õpilane:

- 1) toob näiteid isikut tõendavate dokumentide õigest ja valest kasutamisest;
- 2) loetleb tervise- ja turvalisuseohtusid, oskab ohu korral abi otsida;
- 3) nimetab ohtusid internetis ja selgitab, kuidas end nende eest kaitsta, käitub ohutult;
- 4) teab internetipanga ja pangakaardi kasutamisega seotud ohtusid ja käitub turvaliselt;
- 5) oskab oma aega ja tegevusi planeerida;
- 6) toob näiteid erinevatest seaduslikest rahateenimise võimalustest;
- 7) koostab eelarve etteantud piirides;
- 8) kirjeldab säästmise võimalusi igapäevaelus, toob näiteid;
- 9) selgitab näidete põhjal vajaduste, soovide ja võimaluste erinevusi.

Õppesisu

Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine. Elukutsed — teadmised ja oskused. Elukestev õpe. Elukutsed ja ettevõtted kodukohas. Teadlik, säästev tarbimine. Töökultuur ja tööeetika.

Praktilised tööd:

- eelarve koostamine;
- ajaplaani koostamine.

IDEID LÕIMINGUKS, ÜRITUSTEKS IV klassis

- töövarjupäev
- isad ja emad annavad tunde
- klassijuhatajatunnid
- ühiste klassi- ja koolireeglite välja töötamine

KODULOO UURIMINE (valikõppeaine)

6. klassi õpitulemused

TEEMA: NEEME KOOL

Õpilane:

- 1) Teab oma kooli asutamise aastat.
- 2) Tunneb Neeme Kooli ajalugu.
- 3) Oskab nimetada koolile olulisi inimesi.
- 4) Nimetab Neeme koolimajade asukohad.
- 5) Kirjeldab kooli logol seisvaid elemente.
- 6) Teab peast Neeme Kooli motot.
- 7) Tunneb oma kooli traditsioone.
- 8) Kasutab info leidmiseks erinevaid allikaid.
- 9) Moodustab uurimisküsimusi.
- 10) On uudishimulik.
- 11) Kasutab kirjalikul eneseväljendusel viisakat keelt ja peab kinni õigekirjareeglitest.
- 12) Esineb viisakalt.
- 13) Esitab teemakohaseid küsimusi.
- 14) Arutleb ja püsib seejuures teemas.

Õppesisu:

Neeme kooli sündimise lugu; Neemes asuvad koolimajad; koolijuhid läbi ajaloo; õpilaste arv läbi ajaloo; koolikorraldus varasematel aegadel, paralleelid Eestimaal toimuvaga; II maailmasõja mõju koolile.

Põhimõisted:

tagakamber, köster, krihvel, Mardi talu, likvideerima, moto, logo

Praktilised tööd:

- intervjuu küsimustiku koostamine,
- intervjuu andmete analüüs ja kokkuvõtte tegemine.
- Intervjuu tulemuste esitlemine kaaslastele sobiva esitlemisviisi valides
- Kooli logo kujutamine läbi erinevate materjalide, mis looduses leidub
- Kooli moto visualiseerimine läbi erinevate märkide ja sümbolite

Õppekäigud:

- jalgsimatk Neeme koolimajade juurde
- jalgrattamatk mööda metsateed Kaberlasse, kuhu Neeme ja Ihasalu lapsed kooli käisid

Ühisüritused õppekava toetamas:

- Neeme kooli sünnipäev 25. oktoobril
- õpetajate päev
- tarkusepäeva aktus

Piirkondlik eripära:

- Ihasalu poolsaar
- Ihasalu ja Neeme küla

VÕTA:

I kooliastmes õpitud varasemad teadmised ja saadud kogemused:

*informaatikatundides õpitud esitlusprogrammide kasutamine kogutud info esitamiseks ja tutvustamiseks klassis;

*eesti keele tundides õpitud keelereeglite kinnistamine läbi kirjalike ülesannete

TEEMA: JÕELÄHTME VALD

Õpilane:

- 1) Tunneb ja kirjeldab Jõelähtme valla geograafilist asendit Eesti kaardil.
- 2) Leiab kontuurkaardil koduvalla ja tähistab selle.
- 3) Täidab kontuurkaarti nõuetekohaselt hariliku pliiatsi ja joonistähedega.
- 4) Loeb kaardi legendi ja koostab ise kaardile legendi.
- 5) Tunneb koduvalla lippu ja vappi ning selgitab nendel kasutatud värve ja kujutatut.
- 6) Tunneb Neeme küla lippu ning selgitab sellel kasutatud värve ja kujutatut.
- 7) Kasutab kirjalikul eneseväljendusel viisakat keelt ja pead kinni õigekirjareeglitest.
- 8) Esineb viisakalt.

- 9) Esitab teemakohaseid küsimusi.
- 10) Arutleb ja püsib seejuures teemas.

Õppesisu

Jõelähtme valla nime lugu. Jõelähtme valla territoorium ja geograafiline asend, valda ümbritsevad omavalitsused. Jõelähtme valla haldusjaotus: alevid, külad, saared. Jõelähtme valla sümboolika, lipp ja vapp. Neeme küla lipp.

Põhimõisted:

Jõelähtme, sümboolika, lipp, vapp, geograafiline asend, legend, kontuurkaart, alevik, küla, saar

Praktilised tööd:

- Neeme lipu joonistamine
- Jõelähtme valla lipu ja vapi joonistamine
- Kontuurkaardi täitmine
- oma klassi või kooli lipu loomine individuaalse või rühmatööna

Õppekäigud:

- bussiga või jalgrattaga vallavalitsusele külla

Ühisüritused õppekava toetamas:

- tarkusepäeva aktus
- EV pidulik kontsert-aktus

Piirkondlik eripära:

- Jõelähtme valla piirid ja territoorium Eestimaal

VÕTA:

I kooliastmes õpitud varasemad teadmised ja saadud kogemused:

*informaatikatundides õpitud esitlusprogrammide kasutamine kogutud info esitamiseks ja tutvustamiseks klassis;

*eesti keele tundides õpitud keelereeglite kinnistamine läbi kirjalike ülesannete

* kontuurkaart ja selle täitmise kokkulepped

TEEMA: JÕELÄHTME VALLA LOODUSLIKUD VAATAMISVÄÄRSUSED

Õpilane:

- 1) Tunneb Jõelähtme valla tähtsamaid looduslikke vaatamisväärsusi: Jägala jurga, Kostivere karstiväli, pankrannik, Ülgase looduskaitseala.
- 2) Teab õpitud looduslike vaatamisväärsuste asukohta koduvalla territooriumil.

- 3) Nimetab paekivi kavandamise asukohti koduvalla territooriumil.
- 4) Nimetab Jõelähtme valla territooriumil asuvad saared.
- 5) Kannab kontuurkaardile järgmised saared: Rammu, Koipsi, Rohusi, Umblu.
- 6) Koostab teabekirjanduslikust tekstist konspekti, kasutades märksõnu ja fraase.
- 7) Koostab oma konspekti põhjal terviklausetega tutvustava teksti.
- 8) Kasutab kirjalikul eneseväljendusel viisakat keelt ja peab kinni õigekirjareeglitest.
- 9) Esineb viisakalt.
- 10) Esitab teemakohaseid küsimusi.
- 11) Arutleb ja püsib seejuures teemas.

Õppesisu

Jägala juga – Baltimaade Niagara. Karstivormid ja Kostivere karstiväli. Paekivi – Eesti rahvuskivi ja selle kasutamine ning kaevandamine. Pankrannik ja Ülgase looduskaitseala Suurimad rändrahnud Jõelähtme vallas: Augu Suurkivi, Ellandvahe, Kuke-Miku kivi, Liukivi Jõelähtme valla territooriumil asuvad saared: Rammu, Koipsi, Rohusi ja Umblu

Põhimõisted:

juga, astring, fossil, jõesäng, karestik, suurvesi, karst, karstumine, karstiseen, karstiõõnsus, karstikoobas, karstilõhed, salajõgi, pankrannik, klint, paas, paekivi, paljandumine, paljand, fosforiit, rändrahn, mandrijää, liustik, saar, laid

Praktilised tööd:

- infotekstist konspekti koostamine
- konspekteeritud märksõnadest terviklike lausetega tutvustava teksti koostamine
- ajurünnak “Milleks meile paekivikaevandused?”
- debatt “Paekivikaevanduste poolt ja vastu”

Õppekäigud:

- jalutuskäik Neeme sadamasse “Milliseid saari on rannalt näha?”
- matk Kostivere karstialale
- Avastusrada “Jõelähtme jõgi”
- Avastusrada “Ülgase looduskaitseala ja Koljunuki sadam”

Piirkondlik eripära:

- Jägala jõgi
- Kostivere karstiala
- Põhja-Eesti pankrannik

- paekivikaevandused
- Ülgase looduskaitseala

VÕTA:

I kooliastmes õpitud varasemad teadmised ja saadud kogemused:

*informaatikatundides õpitud esitlusprogrammide kasutamine kogutud info esitamiseks ja tutvustamiseks klassis;

*eesti keele tundides õpitud keelereeglite kinnistamine läbi kirjalike ülesannete

* kontuurkaart ja selle täitmise kokkulepped

* loodusõpetuse tundides käsitletud teemad: maavarad, mandrijää poolt kaasa toodud moreen, jõgi

TEEMA: JÕELÄHTME VALLA KULTUURILOOLISED PAIGAD

Õpilane:

- 1) Oskab nimetada Jõelähtme valla alevikke ja külasid.
- 2) Oskab nimetada suuremate mõisade asukohti Jõelähtme vallas.
- 3) Teab, mis koht on Kalevi-Liiva.
- 4) Selgitab, mis on kivikirstkalmed.
- 5) Oskab nimetada, millised asutused on varasemalt tegutsenud vallavalitsuse hoones.
- 6) Selgitab, mille poolest on Jõelähtme surnuaed eriline.
- 7) Teab, kellele on pühendatud Jõelähtme kirik.

Õppesisu

Kostivere mõis. Kostivere hõbeaare. Jõelähtme golfiala ja -keskus. Iru ämm. Jägala Jõesuu linnamägi . Jõelähtme kirik ja surnuaed. Rebala muinsuskaitseala, kivikirstkalmed, Rebala muuseum. Vabadussõnas ja I maailmasõjas langenute mälestusmärk Jõelähtme kiriku juures. Jõelähtme mõis. Jõelähtme kivisild. Jõelähtme postijaam. Tammiku puupapivabrik. Kalevi-Liiva. Vesiveski Jõelähtme jõel. Laulupäeva plats Koogi külas. Saha kabel

Põhimõisted:

mõis, aare, ämm, linnamägi, muinsuskaitse, kivikirstkalme, massihaud, genotsiid, postijaam, puupapivabrik, vesiveski, kabel

Praktilised tööd:

- kivikirstkalme ladumine rannakividest
- kiri Iru ämmale, ümbriku adresseerimine

- jalgrattamatka planeerimine ja kaardile märkimine + km väljaarvestamine kaardi mõõtkava järgi + matka ajaplaan + eelarve koostamine
- Jõelähtme kiriku vitraaž

Õppekäigud:

- jalgrattamatk Manniva küla golfiala, Jõelähtme kirik ja surnuaed, Jõelähtme mõis, pistijaam, kivisild ja vesiveski Koogi külas
- jalgrattamatk Kalevi-Liivale

Ühisüritused õppekava toetamas:

- Eesti Vabariigi sünnipäevakontsert
- Valla kolme kooli V ja VI klasside orienteerumispäev

Piirkondlik eripära:

- Jõelähtme vald
- Jõesuu Linnamägi
- Jõelähtme kirik, Saha kabel
- Kivikirstkalmed Rebalas
- Kalevi-Liiva massihaud

VÕTA:

I kooliastmes õpitud varasemad teadmised ja saadud kogemused:

SOTSIAALSED OSKUSED (valikõppeaine)

1. klassi õpitulemused

Ainekava koostamisel on lähtunud tervikliku koolikultuuri mudelist “Hooliv Kool” põhimõtetest: lugu, mõtted tunded, mõju, vajadused, vastutus.

TEEMA. LUGU: MINA LASTEIAST KOOLI

Õpilane:

- 1) Räägib endast.
- 2) Liikleb ja mängib turvaliselt kodu ja kooli ümbruses erinevatel aastaegadel.
- 3) Teab ohutu mängimise kokkuleppeid ja reegleid.
- 4) Loob ja hoiab sõprussuhteid.

- 5) Kasutab teadlikult viisakusväljendeid: *Tere! Aitäh! Palun ...! Head aega!*
- 6) Kuulab tähelepanelikult kaaslast.
- 7) Ootab enda korda.
- 8) Hoolitseb enda asjade eest.

Õppesisu

Enda tutvustamine. Suhete loomine ja hoidmine. Asjad ja vastutus. Koostööoskuste õppimine (teistega arvestamine, teistega koos õppimine, koos mängimine, üksteise kuulamine, ootamine, viisakas suhtlemine). Ohutu mängimine, liiklemine.

TEEMA. MÕTTED, TUNDED

Õpilane:

- 1) Märkab ja jagab enda mõtteid.
- 2) Nimetab tunnete nimetusi: viha, rõõm, kurbus, üllatus, hirm, vastikus, pettumus, mure, kadedus, üksindus.
- 3) Märkab enda ja kaaslaste tunnet (viha, rõõm, kurbus, üllatus, hirm, vastikus, pettumus, mure, kadedus, üksindus).
- 4) Teab lihtsamaid tehnikaid tunnetega toimetulekuks: liikumine, joogipaus, abi küsimine, numbrite lugemine 1 - 10, värvimine, tunnete maha raputamine, hingamine.

Õppesisu

Mõtete sõnastamine ja jagamine. Tunnete nimetused. Enda ja teiste tunnete sõnastamine. Tunnetega toimetuleku tehnikad.

TEEMA. MÕJU

Õpilane:

- 1) Märkab enda käitumise mõju iseendale ja kaaslastele.
- 2) Seostab tunnet enda käitumisega.

Õppesisu

Minu käitumine (mõju kaaslastele). Tunde ja käitumise seos.

TEEMA. VAJADUSED

Õpilane:

- 1) Märkab enda ja kaaslaste erinevusi.
- 2) Märkab enda ja kaaslaste vajadusi.
- 3) Annab enda vajadusest kokkulepitud viisil märku.

Õppesisu

Vajaduste sõnavara. Vajaduste teadvustamine ja sõnastamine.

Inimeste erinevused, sarnasused.

TEEMA. VASTUTUS

Õpilane:

- 1) Märkab (täiskasvanu suunamisel) valikuid enda igapäevaelus.
- 2) Märkab otsustamise vajalikkust.

Õppesisu

Valikud ja otsused.

Praktilised tööd, õppekäigud, ühisüritused, lähtuvalt piirkondlikust eripärast

- Ohutu liiklemise retk septembrikuus
- Mullitamise tund õues - (rahustavad tehnikad tunnetega toimetulekuks).
- Õpitud sotsiaal-emotsionaalsete oskuste rakendamine ainetundides ja väljaspool ainetundi (õuevahetund, kehalise tund, aktused, spordipäevad, õppekäigud, spordipäevad, klassi ja kooli ühisüritused sh liiklemine erinevatel viisidel ja erinevate transpordivahenditega).
- Ringitunnid (koor, spordiring) - koos on erinevas vanuses õpilased.

2. klassi õpitulemused

Ainekava koostamisel on lähtunud tervikliku koolikultuuri mudelist “Hooliv Kool” põhimõtetest: lugu, mõtted tunded, mõju, vajadused, vastutus.

LUGU: MINA KUI KLASSIKAASLANE

Õpilane:

- 1) Kasutab teadlikult viisakusväljendeid: *Tere! Aitäh! Palun ...! Head aega!*
- 2) Teab ja kasutab ohutu mängimise kokkuleppeid ja reegleid.
- 3) Avaldab arvamust.
- 4) Kuulab aktiivselt vestluskaaslast.
- 5) Arvestab kaaslase erineva arvamusega.
- 6) Kasutab suhtlemistehnikaid: mina-sõnum, aktiivne kuulamine, küsimine (huvi tundmine), küsimustele vastamine, positiivne kehakeel.

Õppesisu

Arvamuse avaldamine. Kuulamisoskuse arendamine. Vestluse arendamine, suhtlemistehnikad. Koostööoskused (teistega arvestamine, teistega koos õppimine/mängimine, aktiivne kuulamine, viisakas suhtlemine).

MÕTTED, TUNDED

Õpilane:

- 1) Nimetab õpitud tunnete nimetusi.
- 2) Jagab enda mõtteid ja tundeid.
- 3) Tunneb ära enda ja kaaslaste tunde.
- 4) Teab ja kasutab tehnikaid tugevate tunnetega (viha, raev, hirm, kurbus) toimetulekuks: liikumine, muusika kuulamine, joogipaus, abi küsimine, numbrite lugemine, tunde nimetamine, joonistamine, tunnete maha raputamine, hingamine, tunnete jagamine.

Õppesisu

Mõtete ja tunnete sõnastamine ja jagamine. Tunnete nimetused. Tugevate tunnetega toimetuleku tehnikad.

MÕJU

Õpilane:

- 1) Mõistab, et käitumisel on mõju kaaslastele ja ümbritsevale keskkonnale.
- 2) Mõistab, et teol on tagajärg.
- 3) Seostab tunnet enda käitumisega.

Õppesisu

Käitumise tagajärjed (mõju kaaslastele ja keskkonnale).

Mõtted, tunded, käitumine.

VAJADUSED

Õpilane:

- 1) Sõnastab enda vajadused.
- 2) Märkab enda ja kaaslaste vajadusi.
- 3) Arvestab enda ja kaaslaste vajadustega.
- 4) Arvestab enda ja kaaslaste erinevustega.
- 5) Annab enda vajadusest kokkulepitud viisil märku.

Õppesisu

Vajaduste laiem sõnavara. Enda ja teiste vajadustega arvestamine. Inimeste erinevuste ja sarnasustega arvestamine.

VASTUTUS

Õpilane:

- 1) Mõistab seost minu otsus - tegu - tagajärg - vastutus.
- 2) Mõistab enda rolli olukorrale lahenduse leidmisel.
- 3) Liikleb ja mängib turvaliselt kodu ja kooli ümbruses erinevatel aastaegadel.

Õppesisu

Tegu - tagajärg - vastutus seos. Lahendustele suunatud mõtlemine.

Praktilised tööd, õppekäigud, ühisüritused, lähtuvalt piirkondlikust eripärast

- Heade tunnete hoidise karp.
- Jalutuskäik mereranda, mustrite loomine/joonistamine mereliival (rahustavad tehnikad tunnetega toimetulekuks)
- Õpitud sotsiaal-emotsionaalsete oskuste rakendamine ainetundides ja väljaspool ainetundi (õuevahetund, kehalise tund, aktused, spordipäevad, õppekäigud, spordipäevad, klassi ja kooli ühisüritused sh liiklemine erinevatel viisidel ja erinevate transpordivahenditega).

- Ringitunnid (koor, spordiring) - koos on erinevas vanuses õpilased.

4. klassi õpitulemused

Ainekava koostamisel on lähtunud tervikliku koolikultuuri mudelist “Hooliv Kool” põhimõtetest: lugu, mõtted tunded, mõju, vajadused, vastutus.

LUGU: MINA KUI KOOLIKAASLANE

Õpilane:

- 1) Kasutab teadlikult viisakusväljendeid: *Tere! Aitäh! Palun ...! Head aega!*
- 2) Teab ja kasutab ohutu mängimise kokkuleppeid ja reegleid.
- 3) Väljendab oma seisukohta (räägib oma loo).
- 4) Eristab mõisteid kiusamine ja ühekordne pahatahtlik käitumine.
- 5) Kuulab aktiivselt kaaslast (kuulab kaaslase lugu).
- 6) Arvestab kaaslase arvamusega (mõistab kaaslase lugu).
- 7) Kasutab teadlikult suhtlemistehnikaid: mina-sõnum, aktiivne kuulamine, küsimine (huvi tundmine), küsimustele vastamine, positiivne kehakeel, “Ei” ütlemine.

Õppesisu

Mõisted kiusamine ja ühekordne pahatahtlik käitumine.

Arvamuse avaldamine, oma loo rääkimine.

Aktiivse kuulamisoskuse arendamine.

Vestluse arendamine, teadlik vestluses osalemine, suhtlemistehnikad.

Koostööoskused (teistega arvestamine, teistega koos õppimine/mängimine, aktiivne kuulamine, viisakas suhtlemine).

MÕTTED, TUNDED

Õpilane:

- 1) Kasutab erinevate tunnete nimetusi.
- 2) Oma lugu rääkides jagab enda mõtteid ja tundeid.
- 3) Tunneb ära enda ja kaaslaste tunde.

- 4) Enda tunnetega toimetulemiseks kasutab vajadustest lähtuvaid tunnete reguleerimise tehnikaid.

Õppesisu

Mõtete ja tunnete jagamine. Tunnete nimetused. Erinevate tunnetega toimetuleku tehnikad.

MÕJU

Õpilane:

- 1) Arvestab enda käitumise mõjuga kaaslastele ja ümbritsevatele keskkonnale.
- 2) Mõistab, et teol on tagajärg.
- 3) Arutleb enda käitumise mõju ja tagajärgede üle (vajadusel täiskasvanu abiga).
- 4) Arutleb teiste käitumise mõju ja tagajärgede üle (vajadusel täiskasvanu abiga).
- 5) Tunneb ära ohtliku olukorra, vajadusel kutsub abi.

Õppesisu

Käitumise tagajärjed (mõju kaaslastele ja keskkonnale). Võimalikud ohuolukorrad. Abi kutsumine.

VAJADUSED

Õpilane:

- 1) Tunneb ära enda ja kaaslase vajaduse.
- 2) Arvestab enda ja kaaslaste vajadustega.
- 3) Arvestab enda ja kaaslaste erinevustega.
- 4) Annab enda vajadusest kokkulepitud viisil märku.

Õppesisu

Vajaduste laiem sõnavara. Iseenda ja teiste vajadustega arvestamine. Inimeste erinevuste ja sarnasustega arvestamine.

VASTUTUS

Õpilane:

- 1) Mõistab seost minu otsus - tegu - tagajärg - vastutus.
- 2) Mõistab enda rolli olukorrale lahenduse leidmisel.

- 3) Pakub välja olukorrale lahenduse.
- 4) Paneb tähele kaaslaste sobivat käitumist - märkab, tunnustab kaaslast.

Õppesisu

Otsus - tegu - tagajärg - vastutus. Lahendustele suunatud mõtlemine. Toimetulek erinevates olukordades.

Praktilised tööd, õppekäigud, ühisüritused, lähtuvalt piirkondlikust eripärast

- Taastavad aruteluringid.
- Jalutuskäik mereranda, mustrite loomine/joonistamine mereliival (rahustavad tehnikad tunnetega toimetulekuks).
- Maaliprojekt (kunst + sotsiaalsed oskused).
- Õpitud sotsiaal-emotsionaalsete oskuste rakendamine ainetundides ja väljaspool ainetundi (õuevahetund, kehalise tund, aktused, spordipäevad, õppekäigud, spordipäevad, klassi ja kooli ühisüritused sh liiklemine erinevatel viisidel ja erinevate transpordivahenditega).
- Plakat "Turvaline internet" (informaatika tund + sotsiaalsed oskused).
- Ringitunnid (koor, spordiring) - koos on erinevas vanuses õpilased.